

KURENDA SZKOLNA

za miesiąc Październik 1863. r.

№ 7.

L. 1843

s.

Przy Odezwie W. c. k. Komisyi Namiestniczój z dnia 15. Września b. r. do L. 21114, otrzymał Konsystorz egzemplarz „Wielkiego Katechizmu dla katolickich szkół ludowych w cesarstwie austryjackim“ ułożony w pytaniach i odpowiedziach.

Gdy Katechizm ten w roku bieżącym nakładem dyrekeyi c. k. składu książek szkolnych wydany a przez W. c. k. Ministerstwo Stanu dekretem z dnia 25. Sierpnia r. b. L. 8914/c. u. na użytek szkolny przeznaczony, dla kształcącój się młodzieży nierównie będzie przystępniejszym od Katechizmu wielkiego dotąd w szkołach używanego; nie omieszkają WWJJXX. Dozorcy Dystryktowi i Dyrekeyje Szkół tutejszych zająć się wprowadzeniem rzeczzonego Katechizmu do szkół pod ich jurysdykeyją zostających.

Cena w mowie będącój książki oprawnój, 35 nowych krajcarów.

Z Konsystorza Jlngo Dyjec. Krak.

Kraków, dnia 23. Września 1863.

L. 2057.

s.

W celu obsadzenia opróżnionej posady Kapelana przy kościele, a Katechety przy szkole głównej panińskiej u świętego Andrzeja, obwie-

szeza się niniejszém konkurs z tém oznajmieniem, iż wybrany przez Zgromadzenie Pp. Franciszkanek na tę posadę kapłan przyzwoite wyżywienie i pomieszkanie otrzyma; płaca zaś jego pieniężna zależeć będzie od obopólnej umowy i wielości obowiązków przezeń podejmowanych. Stósownie więc do tego, czy oprócz wyżej wyrażonych obowiązków będzie przyszły kapelan zajmował się słuchaniem spowiedzi w klasztorze, a udzielaniem przedmiotów naukowych w szkole u świętego Andrzeja, czyli też ograniczy się na spełnianiu właściwych sobie tylko obowiązków, pobierać może zapłatę od 150 do 250 Zlr. w. a.

Termin na wniesienie podań ukończy się z dniem ostatnim Listopada 1863. r.

Z Konsystorza Jlngo Dyjec. Krak.

Kraków dnia 10. Października 1863.

L. 2080

S.

Odpis Odezwy W c. k. Komisji Namiestniczój z dnia 6go Października b. r. do L. 22200.

Mit Erlaß des h. Staatsministeriums vom 25. August l. J. J. 9224/c. u. wurde verordnet, da vom Schuljahre 186³/₄ angefangen, die Nachweisung über den Zustand der Volksschulen nach einem neuen im Einvernehmen mit der k. k. statistischen Central-Commission entworfenen Formulare geliefert werde.

Das hohe Ministerium hat dieses Formulare nebst einer, für den Gebrauch der Schuldistrikts-Ausscher zu bestimmenden, entsprechend eingerichteten neuen Tabelle der k. k. Schulbücherverlags-Dir.ktion in Wien zur beschleunigten Drucklegung zugefertigt. Gleich nach Vollendung des Druckes wird der k. k. Statthalterei-Commission eine Anzahl Exemplare von beiden Tabellen mit den erforderlichen weiteren Weisungen zukommen, welche dem hochwürdigem Consistorium zur gefälligen Darnachachtung seiner Zeit werden mitgetheilt werden.

Die k. k. Statthalterei-Commission wurde jedoch zur Vermeidung von Störungen bei der Einführung der neuen Einrichtung angewiesen, alle noch ausstehenden Volksschul-Zustands-Berichte einschließlic für das Schuljahr 1862/3

bis längstens Ende März k. J. an das hohe Staaßministerium zu erstatten und zum Zwecke der sicheren Einhaltung dieses Termines sofort die geeignete Verfügung zu treffen.

Daher das hochwürdigē Consistorium ersucht wird, den Zustands-Bericht pro 1862/3 mit thunlichster Beschleunigung anher mitzuthēilen. Das h. Staats-Ministerium hat ferner mit Erlaß v. 28. Juli l. J. Z. 5529/St. m. angeordnet, ein vollständiges Verzeichniß der im Krakauer Verwaltungsgebiete bestehenden Privatlehr- und sämtlicher Erziehungsanstalten unter genauer Angabe ihrer speziellen Bestimmung vorzulegen.

Das hochwürdigē Consistorium wird daher ersucht, einen nach dieser Andeutung verfaßten Ausweis sämtlicher in der hiesigen Diözese befindlicher Privatunterrichts- und Erziehungs-Anstalten mit möglichster Beschleunigung anher mitzuthēilen. D. u. s.

Dozory Szkolne Dystryktowe i Dyrekcye Szkół głównych męzkich i żeńskich zechcą przeto jak najspieszniēj wykazy o stanie Szkół lit. A, ze stósownemi raportami tutaj nadesłać; PP. Właściciele zaś i Właścicielki pensyonatów męzkich i panięńskich tutejszych nie zanedbają złożyć Konsystorzowi wykazów w Odezwie co dopiero przytoczonēj nadmienionych i to według następującego formularza:

Liczba porządkowa	Kiedy i na mocy jakiego Dekretu zakład otworzono	Liczba uczniów (uczennic)		W jakiej obszerności i według jakich książek nauka się udziela w zakładzie	Dochody zakładu	Rozchody
		miejscowych	zamiejscowych			

Kraków, dnia 1863 r.

N. N.

Przy tēj sposobności wzywa się właściwych Przełożonych wszystkich Szkół tak głównych jak trywijałnych, tak w mieście Krakowie, jak poza obrębem miasta istniejących o nadesłanie w czasie najkrótszym wykazów:

- a. Porównawczych (Frequentations-Ausweise),
- b. Szematyzmowych,
- c. Tabeli dotacyjnej;

a nakoniec wzywa się powtórnie o uiszczenie się z przedpłaty na Kurendę szkolną za bieżący kwartał, to jest za miesiące: Październik, Listopad i Grudzień.

Z Konsystorza Jlngo Dyjeo, Krak. Kraków, dnia 14. Października 1863.

Ciąg dalszy do L. 938 ex 1862 zobacz Kur. Szk. do L. 1707.

Reskryptem b. Ministerstwa Oświecenia z dnia 23. marca 1855 r. L. 18788 urządzono naukę w szkołach głównych i naznaczono granicę każdemu przedmiotowi w każdej klasie. Reskryptem zaś tegoż Ministerstwa z dnia 5. Lutego 1856, L. 13109 postanowiono celem podniesienia w szkołach polskich niemieckiego języka, aby w klasie 1. i 2. przeważnie w polskim języku młodzież była ćwiczoną, wszakże w klasie 3. jednaką liczbę godzin tygodniowo na polski i na niemiecki, a w klasie 4. więcej godzin na niemiecki niż na polski język przeznaczono.

Z uwagi na te codopiero wzmiankowane rozporządzenia ministerialne, tudzież ze względu na dekreta W. c. k. Ministerstwa stanu z d. 26. Lipca r. z. L. 6152 i 5. marca b. r. L. 1196 ułożony został następujący rozkład godzin na główne szkoły z językiem wykładowym polskim:

I. Klasa.

Nauka religii tygodniowo	godzin	2
„ języka polskiego	„	12
„ rachunków	„	3
„ pisania	„	3
Razem godzin		20

II. Klasa.

Nauka religii tygodniowo	godzin	3
„ języka polskiego	„	9
„ „ niemieckiego	„	7
„ rachunków	„	4
„ pisania	„	3
Razem godzin		26

III. Klasa.

Nauka religii tygodniowo	godzin	4
„ języka polskiego	„	8
„ „ niemieckiego	„	8
„ rachunków	„	3
„ pisania	„	3
Razem godzin		26

IV. Klasa.

Nauka religii i bibl. hist. ty-	godniowo	godzin	5
„ języka niemieckiego			9
„ „ polskiego			6
„ rachunków			3
„ pisania			2
„ geografii			1
Razem godzin			26

Przez naukę języka rozumie się czytanie, gramatyka, pisownia, jak niemniej pisemny i ustny sposób wyrażenia myśli.

Według tych skazówek należy urządzać rozkład godzin i w szkołach żeńskich tak trywialnych jak głównych, wszakże w szkołach żeńskich głównych cztero i pięcio-klasowych nauki jeografii, i historii pomijać nie można, mianowicie zaś naukę jeografii już w klasie 3ciej, historii zaś dopiero w czwartéj rozpoczynać trzeba. —

W zachodnio-galicyjnych szkołach ludowych udzielano dotąd nauki języka niemieckiego przy pomocy następujących książek:

W klasie <i>pierwszej</i>	tak zwany	Źibel.
" "	<i>drugiej</i>	" " Elementarz niemiecki i pierwsza książka do czytania.
" "	<i>trzeciej</i>	" " Druga książka do czytania i pierwsza część gramatyki praktycznej.
" "	<i>czwartej</i>	" " Wzorowa książka do czytania i druga część prakt. gramatyki. —

Dekretami b. Ministerstwa Oświecenia z dnia 17go sierpnia 1851 L. 8123; 17go kwietnia 1852 L. 4269; 2go września 1853. L. 9128 i 13go września 1858 L. 15713; przeznaczony był tak niemiecki Źibel jako téż co dopiero wzmiankowane trzy książki do czytania wyrażnie tylko na użytek w szkołach ludowych z językiem wykładowym niemieckim, gdy na język niemiecki w szkołach z językiem wykładowym polskim dekretemi powołanego ministerstwa z dnia 19go października 1855. L. 15084; z dnia 4go czerwca 1854. L. 6204; i z dnia 5go czerwca 1859. L. 22240 tylko Elementarz niemiecki i gramatyki praktycznej z dwóch części się składającej część 1sza na drugą, druga zaś na trzecią i 4tą. klasę były przepisane. —

Według tego *Elementarz niemiecki* w szkołach polskich jest tém dla niemieckiego języka, czém jest *Elementarz polski* dla polskiego i ten ma cel, aby sobie dzieci przyswajały wyrazy niemieckie i sposobem praktycznym nauki niemieckiego czytania i pisania, prawideł ortograficznych, tudzież pierwszych początków gramatycznych nabyły; a nadto już w klasie drugiej przy pomocy téj książki do czytania w klasie 3éj

z gramatyki praktycznej się przysposobiły i z większym upodobaniem języka niemieckiego się uczyły, niż to przy używaniu książeczki „Die deutsche Bibel“ miejsce miało.

Gdy gramatyka praktyczna z dwóch części złożona, z której pierwsza na klasę 3cią druga na klasę 4tą jest przepisana, w dodatku ustępy do czytania, do prawideł językowych poprzód umieszczonych zastosowane w sobie zawiera, w których to prawidłaen podczas czytania tychże ustępów młodzież praktycznie ćwiczyć należy — zarazem książkę do czytania stanowi; niemieckie przeto książki do czytania w klasie 3ej i 4ej dotąd w używaniu będące, są równie zbytecznymi, jak zbytecznym jest „Die deutsche Bibel“ i *Pierwsza książka do czytania niemiecka* po zaprowadzeniu „Elementarza niemieckiego.“

Stósownie do tego należy na przyszłość następujących książek do nauki języków używać.

A. *do nauczania języka polskiego.*

W klasie I. Elementarza polskiego według metody Wojnarskiego łącznie z nauką poglądu na podstawie obrazków Tempskyego.

Udzielając pierwszych początków czytania według metody wygłaszania, łączyć należy naukę z pisaniem (rylcem na tabliczkach). Przyczém obok mechanicznego czytania należy przez zapytywanie i rozmowę ustawicznie w dzieciach rozbudzać władzę myślenia jak niemniej starać się aby uczniowie treść odczytywanych ustępów innemi słowy powtórzyć i w powiastce zawarty sens moralny wykryć zdołali.

W drugim półroczu téj klasy takie ćwiczenia językowe winny być wybierane, aby wczasie powtarzania Elementarza młodzież w sposób praktyczny już i z fundamentalnemi zasadami gramatycznymi języka polskiego się obznajmiała. Rozumié się, że i pamięciowych ćwiczeń zaniechać nie należy.

W klasie II. jest dotąd w używaniu „*Pierwsza książka do czytania*,” zawierająca w dodatku zbiór najważniejszych gramatycznych zasad. Gdy atoli już pierwszój klasy uczniowie, będąc wyłącznie nauką języka polskiego zajętymi, takowe po największej części poznają, po-

winien nauczyciel przystąpić do udzielania gramatyki polskiej „Sucheckiego.“

W klasie III. przepisana książką jest „*Druga książka do czytania*,” w której gdy przy końcu obfity zbiór zasad językowych się mieści, nauczyciel obszerne znajdzie pole do obznajmiania uczniów z takowemi, wszakże ustawicznie i do gramatyki „Sucheckiego“ odnosić się będzie obowiązany.

W klasie IV. Gdy na skutek reskryptu W. Ministerstwa Oświecenia z dnia 19. kwietnia 1859. L. 6376 nowa książka do czytania na klasę IV. właśnie pod prasą się znajduje i prawdopodobnie jeszcze przed rozpoczęciem zbliżającego się roku szkolnego w składzie książek szkolnych będzie do nabycia, wszystkie przeto klasy szkoły głównej w stósowne książki podręczne będą zaopatrzone. W téj klasie nierównie więcej niż w poprzednich na wspomnioną gramatykę „Sucheckiego“ uwagę zwracać należy, nie schodząc wszakże z drogi praktycznej.

B. *Co do języka niemieckiego.*

W drugiej klasie nauka języka niemieckiego udzielaną być ma przy pomocy „*Elementarza niemieckiego*“ który tém jest stósowniejszy, gdy w nim za podstawę do udzielania niemieckiego języka służy język krajowy.—

Największą trudność w postępowaniu z młodzieżą według téj książeczki stanowi przechód z czytania całych zdań polskimi głoskami (str. 26) do czytania większych zdań głoskami niemieckimi (str. 28), którą aby usunąć, stósowną będzie rzeczą przyszedłszy do stron. 27 pokazać dzieciom według metody nowszej niemieckie drukowane i pisane litery przy pomocy ruchomego abecadła, tudzież porównyując je z literami polskimi; przyczém wszakże toku postępowania w elementarzu polskim i w dotychczasowym niemieckim „*Fibel*“ wskazanego omijać nie można. Ponieważ dzieciom nazwy i brzmienia polskich głosek już są znane, łatwo także nazwy i brzmienia niemieckich głosek poznają. Łącząc brzmienia głosek pierwotnych z samogłoskami i tworząc tym sposobem zgłoski, te zaś następnie wiążąc w wyrazy, starać się trzeba, aby uczniowie ich znaczenie w polskim języku poznali, tudzież nie na-

leży przystępować do str. 28. dopóki czynność co dopiero wzmiankowana gruntownie uskutecznioną nie będzie. —

W klasie trzeciej pierwsza a w klasie czwartej druga część gramatyki praktycznej z roku 1860. ma być użyta. Jako stósowną podręczną książkę dla nauczycieli poleca się także gramatykę dekretem Ministerstwa Oświecenia z dnia 7. Maja 1860. L. 6132 na szkoły niemieckie przepisaną. —

W szkołach zatém z językiem wykładowym polskim wychodzą na przyszłość z użytku książki: niemiecki tak zwany „Fibel“ pierwsza i druga książka do czytania. Co się zaś tyczy treściwej i pouczającej książki do czytania w klasie 4tej niedawno zaprowadzonej, takowa i nadal w téjże klasie ma być używana.

Mniej dobre tłómaczenia tychże książek przez Szczepańskiego wykonane i pomiędzy książki szkolne niewłaściwie przyjęte, stają się przeto zbytecznemi.

Stylistyka, która z nauką języków tak polskiego jak niemieckiego w ścisłym zostaje związku, winna być przedsiębrana już w trzeciej klasie a z większą jeszcze dokładnością w czwartej.

Spodziewać się należy, że nauczyciele przy pomocy wyżej wyszczególnionych książek według wytkniętych skazówek postępując, podniosą w szkołach naukę w obu językach na stopień odpowiedni. —

Z Konsystorza Jlngo Krak.

Kraków, dnia 18. lipca 1862.

ANTONI

Biskup Amatant i Wik. Apost. Krak.

X. Paweł Russek

Kanclera